

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та
права
Кафедра теорії та історії держави і права

06-14-15

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання курсової роботи
з дисципліни «Конституційне право України»
для студентів напрямку підготовки
6.030401 «Правознавство»
денної форми навчання

Затверджено методичною
комісією за напрямом підготовки
6.030401 «Правознавство»,
від 23 вересня 2014 р.
протокол № 1

Рівне – 2014

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України» для студентів напряму підготовки 6.030401 «Право» / Дробуш І. В. – Рівне: НУВГП, 2014. – 34 с.

Упорядник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Дробуш Ірина Вікторівна.

Відповідальний за випуск: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Кафарський Володимир Іванович.

ЗМІСТ

1. Загальні положення щодо написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України».....	3
2. Теми курсових робіт.....	6
3. Розподіл балів, які отримують студенти	27
4. Рекомендована література.....	30

© Дробуш І.В., 2014

© НУВГП, 2014

1. Загальні положення щодо написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України»

Курсова робота є обов'язковим елементом навчальної дисципліни «Конституційне право України». Курсова робота дає студенту можливість здобути необхідні знання та досвід для виконання більш складної дипломної роботи.

Метою виконання курсової роботи із навчальної дисципліни «Конституційне право України» є закріплення, поглиблення, узагальнення знань, одержаних студентами під час опанування даної дисципліни. Вміти застосувати їх для комплексного вирішення конкретного завдання із навчальної дисципліни.

Конституційне право України є однією із ключових юридичних наук, найбільш політизованою галуззю права, яка відображає всі зміни в політико-правовому житті держави. Знання, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни, позитивно впливають на розвиток науково – теоретичного мислення, допомагають краще зрозуміти та засвоїти понятійний апарат не лише зазначеної дисципліни, а й інших юридичних наук; дозволяють вдало застосувати наукові методи, насамперед, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий під час вирішення конкретних завдань.

Курсова робота є результатом творчої наукової діяльності студента, у процесі якої студент не лише констатує певні факти, а й дає власне бачення щодо шляхів розв'язання поставлених проблем. Крім того, необхідно зауважити, що конституційне право як галузь, наука та навчальна дисципліна, зазнає значних змін, зумовлених конституційно – правовим реформуванням усіх інститутів держави. Нині в Україні триває конституційна реформа, яка стосується усіх гілок влади та трансформується в ряді інших реформ, зокрема, адміністративної, муніципальної тощо.

Виконана робота відображає рівень оволодіння студентом теоретичних знань, вміння використовувати та аналізувати різноманітні наукові джерела, поєднувати теорію з практикою.

Для повного та всебічного висвітлення теми курсової роботи студенту необхідно:

- визначити об'єкт та предмет дослідження;
- сформулювати мету та завдання дослідження;
- опрацювати наукові джерела (нормативно-правові акти, навчальні посібники, монографії періодичні видання тощо);
- логічно та послідовно викласти матеріал;
- зробити узагальнюючі висновки які б відображали бачення автора щодо шляхів розв'язання поставлених завдань.

Важливим елементом підготовки курсової роботи із конституційного права України є вибір теми. У цих методичних рекомендаціях надається перелік тем, які пропонує кафедра. Звичайно, студент може запропонувати на розгляд кафедри і власну тему, але при цьому йому слід враховувати кілька моментів. Перш за все – це актуальність дослідження. Наукову актуальність визначають ступінь опрацювання вченими даної теми, наявність дискусій з основних питань теми, продуктивність тих методологічних засад, на яких велась її розробка. Серед факторів, які впливають на хід опрацювання теми і мають зумовити її вибір, важливим є наявність відповідної літературної бази (законодавчих актів, документів, статистичних матеріалів, матеріалів преси, монографічної літератури). Типовою помилкою студента є надання переваги темам, які не забезпечені необхідною кількістю літератури та інформацією.

Починати опрацювання теми слід із бібліографічного пошуку, знайомства із довідниками, підручниками, енциклопедичними виданнями, а потім переходити до ознайомлення з ґрунтовними роботами вчених-конституціоналістів з обраної теми.

Далі слід визначити структуру (план) роботи. Традиційно курсова робота складається зі вступу, кількох розділів, висновків,

списку використаної літератури. Важливим елементом роботи можуть стати додатки (графіки, схеми, таблиці, ілюстративний матеріал тощо).

Студент повинен враховувати, що більше 80% часу, який відводиться на написання курсових робіт, припадає на збір матеріалу в бібліотеках. Під час збору матеріалу слід більше уваги приділити новій літературі, яка вийшла останнім часом, оскільки сучасні дослідження базуються на зовсім інших методологічних засадах, аніж ті, які використовувалися за радянських часів. Однак нехтувати літературою радянського періоду, а також дореволюційною літературою, не слід.

Після того, як певний матеріал вже зібрано та систематизовано, не припиняючи подальших пошуків, можна почати писати текст. При цьому слід пам'ятати, що такий розділ, як вступ, пишеться після написання основного тексту, оскільки вимагає розуміння кінцевого результату роботи. Основними елементами вступу є визначення актуальності теми, мети та завдань дослідження.

Під час написання курсової роботи слід дотримуватися правил її оформлення (титульний аркуш, посилання, список використаних джерел). На титульному аркуші вказується найменування міністерства, навчального закладу, факультета, кафедри, прізвище, ім'я та по-батькові автора, повне найменування роботи, вчений ступінь, прізвище та ініціали наукового керівника, місто і рік виконання роботи. За титульним аркушем подається аркуш, на якому викладається зміст роботи, що містить вступ, назву кожного розділу, висновки, список використаної літератури із зазначенням сторінок, на яких вони розміщені.

Відповідну увагу слід приділити оформленню посилань. Традиційно вони розміщуються наприкінці кожної сторінки тексту. Однак, допускається оформлення посилань у квадратних дужках []. Наприклад: [3, 547]; у вказаному прикладі перша цифра – це порядковий номер підручника чи літературного твору, що міститься в списку використаної літератури, який розміщується

після тексту роботи, друга цифра – номер сторінки, визначеного джерела чи твору.

Оптимальний обсяг курсової роботи – 35 сторінок. Сторінки мають бути пронумеровані. Кожна сторінка повинна мати береги: ліве – 3 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см.

Після того, як робота пройшла рецензування наукового керівника, настає заключний етап – захист автором її основних положень. Захист відбувається у відведений кафедрою час, а оцінка виставляється в екзаменаційну відомість та залікову книжку. Відповідно до існуючих правил курсова робота зберігається на кафедрі впродовж одного року.

Студенти обирають тему курсової роботи під керівництвом викладача – лектора, або викладача, що проводить семінарські заняття з дисципліни «Конституційне право України».

2. Теми курсових робіт

Тема № 1. Конституція України – Основний Закон суспільства і держави

План

1. Поняття, сутність, юридичні властивості та класифікація конституцій.
2. Функції конституції.
3. Історія українського конституціоналізму.
4. Новітній конституційний процес в Україні.
5. Юридична характеристика чинної Конституції України.

Методичні рекомендації

Слід розкрити історію зародження конституційних актів, їх значення для обмеження влади монархів, процес затвердження конституцій як основного правового документа буржуазної демократії. Необхідно дати поняття Конституції, розкрити її юридичну і соціально-політичну сутність, проаналізувати юридичні властивості і навести класифікацію конституцій за різними ознаками.

Розкриваючи друге питання, потрібно проаналізувати функції, що властиві конституції, показати її значення для прийняття чинного галузевого законодавства, державного будівництва, для діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, побудови демократичного суспільства.

Відповідаючи на третє питання, слід показати розвиток конституційного процесу в Україні, не забуваючи, що після прийняття 28.06.96 р. Конституції України розпочався його 3-й етап. Показати, яке значення має Конституція України для подальшого поглиблення в Україні політичних і економічних реформ.

У четвертому питанні слід дати загальну характеристику Конституції України 1996 року, звернути увагу на її структуру.

Тема № 2. Засади конституційного ладу України

План

1. Поняття, сутність і ознаки конституційного ладу України, його співвідношення із засадами конституційного ладу.
2. Принципи засад конституційного ладу.
3. Захист засад конституційного ладу.
4. Значення засад конституційного ладу у формуванні демократичної, правової і соціальної держави.

Методичні рекомендації

На базі вивчення Конституції України і відповідних наукових джерел дати поняття та розкрити зміст і ознаки конституційного ладу. При цьому слід пам'ятати, що поняття «конституційний лад» і «засади конституційного ладу» не можна ототожнювати – це різні поняття. Проаналізувати взаємозв'язок між конституційним ладом і суспільним ладом та політикою держави. Дослідити закріплення конституційного ладу в Конституції та чинному законодавстві України.

Розглядаючи друге питання, потрібно проаналізувати систему та зміст принципів, що становлять засади конституційного ладу

України: народного і державного суверенітету, поділу влади, визнання та гарантування місцевого самоврядування як основи територіальної організації влади в Україні, республіканізму, унітаризму, демократизму та інших.

Слід також вказати, чому конституційний лад України та його засади потребують захисту. Вказати на тих суб'єктів, які зобов'язані здійснювати такий захист.

Необхідно висловити своє міркування відносно того значення, яке мають засади конституційного ладу України в державному процесі, у формуванні громадянського суспільства.

Тема № 3. Конституційно-правове регулювання громадянства України

План

1. Поняття і принципи громадянства України.
2. Набуття громадянства України.
3. Припинення громадянства України.
4. Система органів, що беруть участь у вирішенні питань громадянства України. Процедури з питань громадянства України.

Методичні рекомендації

Розглядаючи перше питання, необхідно дати поняття громадянства та охарактеризувати його головні принципи. Показати співвідношення громадянства і підданства. Слід проаналізувати законодавство України, з питань громадянства. Розглянути категорії осіб, що належать до громадянства України та проаналізувати документи, які засвідчують належність до громадянства України.

Розглядаючи друге та третє питання, потрібно ретельно проаналізувати чинне законодавство про громадянство України, визначити підстави набуття і припинення громадянства. Розкрити терміни «філіація», «натуралізація», «оптація», «трансферт» та інші.

Далі треба визначити перелік органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства, дати стисло характеристику їх повноважень. Дослідити процедури з питань громадянства України.

Тема № 4. Конституційне закріплення прав, свобод і обов'язків людини і громадянина в Україні

План

1. Поняття і юридична природа конституційних прав і свобод.
2. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні, їх стисла характеристика.
3. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
4. Гарантії реалізації основних прав і свобод.

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання, важливо розкрити зміст інституту правового положення громадян. Далі слід сформулювати поняття конституційних (основних) прав і свобод, проаналізувати їх юридичні властивості.

Необхідно згрупувати усі основні права і свободи, аргументувати наукову обґрунтованість їх класифікації. Коротко охарактеризувати найбільш важливі із них.

Відповідаючи на третє питання, слід дати поняття конституційного (основного) обов'язку людини і громадянина, показати відмінність основних обов'язків від основних прав і свобод. Проаналізувати ці обов'язки.

Розглядаючи четверте питання, слід дати поняття гарантій реалізації основних прав, свобод і обов'язків громадян України, підкреслити роль чинного галузевого законодавства в їх реалізації. Проаналізувати загальні та спеціальні гарантії реалізації основних прав, свобод і обов'язків. Дослідити стан додержання основних прав і свобод в Україні.

Тема № 5. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні

План

1. Поняття та ознаки політичних партій в Україні.
2. Поняття та види партійних систем. Особливості партійної системи України.
3. Порядок створення та припинення діяльності політичних партій.
4. Функції політичних партій.
5. Відносини політичних партій і держави.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання слід проаналізувати чинне законодавство України про політичні партії в Україні, насамперед, Конституцію України і Закон України «Про політичні партії в Україні». Потрібно визначити поняття політичної партії, її особливості, місце в політичній системі України. Крім цього, важливо акцентувати увагу на те, що право на об'єднання є невід'ємним правом людини, яке гарантується перш за все Конституцією України та іншими нормативними актами.

Проаналізувати види партійних систем та дослідити особливості партійної системи України. Необхідно дати класифікацію політичних партій, показати їх склад та структуру.

Дослідити порядок створення політичних партій та процедуру їх легалізації. Розглянути підстави та порядок припинення діяльності політичних партій в Україні.

Розкрити функції політичних партій, розглянути основні напрямки, форми та методи реалізації партіями своїх функцій. Звернутися до реальної практичної діяльності політичних партій України та використати програмні документи та статuti партій, виступи їх лідерів, показати компетенцію.

Далі важливо розкрити характер та зміст відносин політичних партій з органами держави, акцентувати увагу на принципі невтручання державних органів в діяльність партій, визначити роль партій у виробленні державної політики.

Тема № 6. Конституційні засади організації і проведення референдумів в Україні

План

1. Поняття, сутність і види референдумів в Україні.
2. Предмет всеукраїнського референдуму.
3. Порядок організації й проведення всеукраїнського референдуму в Україні.
4. Предмет місцевого референдуму.
5. Порядок організації й проведення місцевого референдуму в Україні.

Методичні рекомендації

Потрібно розглянути поняття референдуму і його природу, показати його відмінність від виборів та інших форм безпосередньої демократії. На основі відповідного законодавства розглянути види референдумів.

Розглядаючи друге питання, слід назвати і проаналізувати не тільки ті питання, що виносяться на Всеукраїнський референдум, а й ті, які не можуть на нього виноситись.

Розглядаючи третє питання, слід розкрити порядок призначення референдумів за ініціативою Президента України, а також на вимогу громадян. Показати, як практично реалізуються ці вимоги відповідно до Закону. Розкрити порядок підготовки проведення всеукраїнського референдуму, порядок голосування та визначення підсумків референдуму.

Досліджуючи четверте питання, слід назвати і проаналізувати не тільки ті питання, що виносяться на місцевий референдум, а й ті, які не можуть на нього виноситись.

Аналізуючи п'яте питання, слід розкрити порядок призначення місцевих референдумів. Розкрити порядок підготовки проведення місцевого референдуму, порядок голосування та визначення результатів референдуму.

Тема №7. Конституційно-правове регулювання виборів в Україні

План

1. Поняття і види виборів в Україні.
2. Поняття і принципи виборчого права.
3. Поняття та види виборчих систем.
4. Поняття та основні стадії виборчого процесу в Україні.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід дати характеристику поняття виборів та їх видів, звернути увагу на правове регулювання виборів в Україні.

Розглядаючи друге питання плану, необхідно дати поняття виборчого права в об'єктивному та суб'єктивному розумінні, проаналізувати основні принципи виборчого права.

Під час відповіді на третє питання слід дати поняття та розглянути основні види виборчих систем. Необхідно проаналізувати переваги й недоліки кожної з досліджуваних виборчих систем. Важливо визначити виборчі системи, які використовуються при виборах органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні, їх особливості. Доцільно порівняти виборчу систему України з виборчими системами інших країн світу.

Розкриваючи четверте питання, потрібно визначити поняття виборчого процесу та його основних стадій, дати характеристику кожної із стадій на прикладі виборів народних депутатів або Президента України, розглянувши їх у динаміці.

Тема № 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

План

1. Місце Верховної Ради України в системі розподілу влад, її роль як парламенту держави.
2. Порядок формування Верховної Ради України.
3. Структура Верховної Ради України.

4. Функції та повноваження Верховної Ради України.

5. Характеристика актів Верховної Ради України. Конституційні засади законодавчого процесу в Україні.

Методичні рекомендації

Необхідно розглянути історію становлення та розвитку українського парламентаризму. На основі аналізу Конституції України, законодавчих актів та наукової літератури визначити роль та місце Верховної Ради України в системі розподілу влад, проаналізувати відносини Верховної Ради з іншими владними структурами, провести порівняльний аналіз з практикою діяльності парламентів зарубіжних держав.

Слід дослідити порядок формування Верховної Ради України. На підставі аналізу нормативного матеріалу та на прикладах з практики розглянути проблеми формування парламенту України, дослідити випадки припинення його діяльності.

Необхідно проаналізувати структуру Верховної Ради України. Розкрити правовий статус керівництва Верховної Ради України та її органів (Погоджувальної Ради, комітетів, тимчасових комісій, депутатських фракцій).

Необхідно розкрити установчу, законодавчу, контрольну та представницьку функції Верховної Ради, проаналізувати її повноваження в рамках вищезазначених функцій.

Слід проаналізувати правову природу та види актів, які приймаються парламентом України. Необхідно розглянути особливості законодавчого процесу та його стадії.

Тема № 9. Конституційно-правовий статус народного депутата України

План

1. Поняття та особливості статусу народного депутата України.
2. Права і обов'язки народного депутата України.
3. Основні гарантії депутатської діяльності.

4. Підстави і порядок дострокового припинення депутатських повноважень.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати особливості правового становища народних депутатів України. Звернути увагу на особливості мандату народних депутатів України. Дослідити принцип несумісності депутатського мандату з іншими видами діяльності.

Відповідаючи на друге питання слід розкрити основні права і обов'язки народних депутатів України відповідно до чинного законодавства.

Відповідаючи на третє питання плану, слід розкрити основні гарантії депутатської діяльності. Слід проаналізувати такі поняття як депутатський імунітет та депутатський індемнітет.

Розглядаючи четверте питання плану слід розкрити підстави і проаналізувати порядок дострокового припинення депутатських повноважень.

Тема № 10. Конституційно-правовий статус

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

План

1. Загальна характеристика інституту омбудсмена та особливості правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

2. Призначення на посаду, звільнення та припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

3. Функції та повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

4. Організація роботи та гарантії діяльності українського омбудсмена.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід дати поняття інституту омбудсмена як публічно-правового засобу захисту прав і свобод

людини і громадянина, при цьому показати специфічні риси його діяльності (незалежність від владних структур; особливе коло відносин, в яких він бере участь, право омбудсмена «розслідувати і рекомендувати», але не «зобов'язувати» та ін.). На підставі аналізу Конституції України та Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» розкрити правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Розглядаючи друге питання слід звернути увагу на процедуру призначення, звільнення з посади та припинення повноважень українського омбудсмена.

Дослідити функції та компетенцію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Відповідаючи на четверте питання, слід розглянути організацію роботи українського омбудсмена, звернути увагу на акти реагування Уповноваженого на факти порушення прав людини. Слід розкрити гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Тема № 11. Конституційно-правовий статус Президента України

План

1. Президент України в системі вищих органів державної влади.
2. Порядок обрання та інавгурація Президента України.
3. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України.
4. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
5. Правовий статус Адміністрації Президента України.

Методичні рекомендації

Потрібно дати поняття глави держави, його місце в системі органів державної влади. Визначаючи конституційний статус Президента України, слід уважно проаналізувати чинну Конституцію України, а також відповідне чине законодавство та визначити місце Президента України в системі органів державної

влади. Слід проаналізувати його статус у порівнянні з конституційним статусом президентів в інших країнах як з парламентською, так і президентською формою правління.

Розкрити порядок обрання Президента України, вказавши, яким вимогам повинен відповідати кандидат у президенти. Проаналізувати особливості інавгурації Президента України.

Розглядаючи третє питання, потрібно вказати ті функції і повноваження, які має Президент України у різних сферах суспільних відносин, від яких обставин залежить обсяг його повноважень. Необхідно вказати на акти, які приймає Президент України, зупинившись на їх юридичній силі і особливостях.

Окремо потрібно зупинитися на конституційних підставах дострокового припинення повноважень Президента України, особливо ретельно розкривши механізм імпічменту.

Аналізуючи останнє питання, слід розглянути порядок формування, функції та повноваження Адміністрації Президента України.

Тема № 12. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

План

1. Кабінет Міністрів України як вищий орган в системі органів виконавчої влади.
2. Порядок формування Кабінету Міністрів України.
3. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України.
4. Організація роботи Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.
5. Підстави та порядок припинення повноважень Кабінету Міністрів України.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід зазначити, що Кабінет Міністрів України (уряд) – це вищий орган в системі органів виконавчої влади. Слід проаналізувати соціальне призначення і політико-правову роль уряду. Дослідити місце уряду в системі

вищих органів державної влади та його відносини з Президентом і Верховною Радою України.

Дослідити порядок формування Кабінету Міністрів України. Слід розкрити функції та компетенцію Кабінету Міністрів України. Звернути увагу на те, що уряд – це колегіальний орган загальної компетенції. Проаналізувати роль Прем'єр-міністра України в організації роботи уряду. Повноваження уряду у сфері зовнішньої та внутрішньої політики, у законодавчому та бюджетному процесі.

Розкрити порядок роботи Кабінету Міністрів України. Проаналізувати порядок проведення засідань Кабінету Міністрів України. Дослідити порядок прийняття та види актів Кабінету Міністрів України.

Відповідаючи на п'яте питання, слід проаналізувати підстави та порядок припинення повноважень Кабінету Міністрів України. Звернути увагу на парламентську відповідальність уряду.

Тема № 13. Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади в Україні

План

1. Місцеві державні адміністрації в системі органів виконавчої влади.
2. Порядок формування, склад і структура місцевих державних адміністрацій.
3. Функції та компетенція місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій
4. Відносини місцевих державних адміністрацій з Президентом України, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати правову природу місцевих державних адміністрацій, визначити їх види та дослідити їх місце в системі органів виконавчої влади.

Дослідити порядок формування, розкрити склад і структуру місцевих державних адміністрацій.

Проаналізувати функції та компетенцію місцевих державних адміністрацій. Дослідити порядок прийняття та види актів місцевих державних адміністрацій.

Відповідаючи на четверте питання, слід дослідити взаємодію місцевих державних адміністрацій з органами виконавчої влади вищого рівня та органами місцевого самоврядування.

Тема № 14. Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні

План

1. Місце органів судової влади в системі органів державної влади України.
2. Система органів судової влади.
3. Статус суддів в Україні.
4. Суддівське самоврядування в Україні.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, необхідно визначити поняття судової влади та проаналізувати місце органів правосуддя системі органів державної влади України.

Висвітлюючи друге питання, слід розглянути систему органів судової влади. Проаналізувати принципи на підставі яких вона будується. Розглянути порядок створення судів загальної юрисдикції.

Слід дати характеристику правового статусу професійних суддів. Розглянути порядок призначення професійних суддів, їх функції, повноваження та гарантії діяльності.

Проаналізувати особливості суддівського самоврядування в Україні. Розглянути органи, що здійснюють суддівське самоврядування, їх порядок створення та функції.

Тема № 15. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України

План

1. Поняття, сутність і види конституційного контролю.
2. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
3. Порядок формування Конституційного Суду України.
4. Функції та повноваження Конституційного Суду України.
5. Конституційне провадження. Форми звернення до Конституційного Суду України.
6. Акти Конституційного Суду України: правова природа і значення для політико-правової теорії і практики.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, необхідно визначити поняття конституційного контролю та конституційного нагляду, визначити їх основні загальні риси та відмінність. Дослідити моделі конституційного контролю. Слід визначити види конституційного контролю за різними критеріями. Визначити статус Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.

Висвітлюючи друге питання, слід розглянути завдання та основні принципи організації та діяльності Конституційного Суду України. Вказати склад Конституційного Суду України та порядок його формування за діючим законодавством. Дати характеристику правового статусу суддів Конституційного Суду.

Звернути увагу на зміст функцій та повноважень Конституційного Суду України.

Проаналізувати процедуру конституційного провадження, його форми і стадії. Звернути увагу на суб'єктів і предмет конституційного подання і конституційного звернення.

Відповідаючи на останнє питання, слід розглянути види та проаналізувати правову природу актів Конституційного Суду України, вказати на їх значення для політико-правової теорії та практики.

Тема № 16. Конституційно-правовий статус прокуратури України

План

1. Місце прокуратури України в системі органів державної влади.
2. Система органів прокуратури.
3. Функції та повноваження прокуратури України.
4. Акти прокурорського реагування.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, необхідно визначити поняття прокуратури та місце цього державного органу в механізмі органів державної влади України.

Висвітлюючи друге питання, слід розглянути систему органів прокуратури та порядок її формування. Порядок та особливості призначення Генерального прокурора та інших прокурорів.

Необхідно звернути увагу на зміст функцій та повноважень прокуратури України, передбачених Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру».

Відповідаючи на останнє питання, слід розглянути правову природу та види актів прокурорського реагування: подання та постанови. Дослідити особливості їх прийняття.

Тема № 17. Конституційне закріплення територіального устрою України

План

1. Поняття і форми територіального устрою.
2. Україна як унітарна держава.
3. Особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим у складі України.
4. Особливості конституційно-правового статусу столиці України міста-героя Києва у складі України.
5. Особливості конституційно-правового статусу міста Севастополя у складі України.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід дати поняття територіального устрою держави. Проаналізувати фактори, що впливають на територіальний устрій України. Дати поняття державного та адміністративно-територіального устрою України. Дати визначення унітарним та федеративним державам.

Розкрити поняття та особливості унітарної держави. Україна як унітарна держава. Дослідити принципи адміністративно-територіального устрою України та систему адміністративно-територіальних одиниць України. Порядок вирішення питань, пов'язаних із територіальним устроєм України.

Поняття автономії в унітарній державі. Причини і зміст кримської автономії. Розкрити особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим у складі України.

Дослідити особливості конституційно-правового статусу міст столиці України міста-героя Києва у складі України. Проаналізувати специфіку правового статусу міста Севастополя у складі України.

Тема № 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

План

1. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим у складі України.
2. Система органів влади, передбачена Конституцією Автономної Республіки Крим.
3. Верховна Рада Автономної Республіки Крим як представницький орган автономії.
4. Рада Міністрів Автономної Республіки Крим.
5. Правовий статус інших органів виконавчої влади

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід дослідити особливості конституційно-правового статусу автономії у складі України.

Необхідно проаналізувати Конституцію Автономної Республіки Крим та вказати на систему органів влади, передбачену нею.

Розкрити правовий статус Верховної Ради Автономної Республіки Крим як представницького органу автономії. Дослідити порядок формування і структуру Верховної Ради Автономної Республіки Крим, її функції та повноваження. Розкрити правовий статус депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, зазначити їх права та обов'язки депутатів, гарантії депутатських повноважень.

Дослідити конституційно-правовий статус Ради міністрів Автономної Республіки Крим, її склад та порядок формування, функції та повноваження. Звернути увагу на підстави і порядок дострокового припинення повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Проаналізувати правовий статус інших органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим.

Тема № 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

План

1. Поняття і принципи місцевого самоврядування.
2. Характеристика системи місцевого самоврядування в Україні.
3. Конституційно-правовий статус місцевих рад.
4. Конституційно-правовий статус виконавчих органів місцевих рад.
5. Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід розкрити поняття місцевого самоврядування, його соціальне призначення і політичну роль. Проаналізувати принципи місцевого самоврядування в Україні.

Дослідити систему місцевого самоврядування в Україні. Проаналізувати її елементи. Дати поняття територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування.

Розглянути представницькі органи місцевого самоврядування (місцеві ради). Проаналізувати порядок формування, структуру, функції та повноваження місцевих рад.

Проаналізувати конституційно-правовий статус виконавчих органів місцевих рад. Розглянути порядок їх формування, функції та повноваження.

Проаналізувати конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови: порядок його обрання, функції та повноваження.

Тема № 20. Конституційно-правовий статус місцевих рад

План

1. Правова природа та місце місцевих рад в системі місцевого самоврядування.
2. Порядок формування місцевих рад.
3. Склад та структура місцевих рад.
4. Функції і повноваження місцевих рад.
5. Організація роботи місцевих рад. Акти місцевих рад.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати правову природу місцевих рад. Перерахувати види місцевих рад, що можуть створюватися в Україні. Розглянути їх місце в системі місцевого самоврядування.

Дослідити порядок формування місцевих рад різних рівнів.

Проаналізувати склад та структуру місцевих рад.

Розкрити функції і повноваження місцевих рад. Дослідити відносини місцевих рад з органами виконавчої влади. Навести приклади власних і делегованих повноважень.

Розглянути організацію роботи місцевих рад. Дослідити питання, що можуть бути вирішені тільки на сесії місцевої ради.

Тема № 21. Конституційно-правовий статус територіальної громади в Україні

План

1. Місце територіальної громади в системі органів місцевого самоврядування.
2. Функції та повноваження територіальної громади.
3. Реалізація форм безпосередньої демократії на місцевому рівні.
4. Контроль територіальної громади за діяльністю представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати правову природу територіальних громад. Перерахувати види територіальних громад. Розглянути їх місце в системі місцевого самоврядування.

Розкрити функції і повноваження територіальних громад.

Проаналізувати особливості реалізації територіальною громадою форм безпосередньої демократії на місцевому рівні: місцевих виборів, місцевого референдуму, громадських слухань та ін.

Дослідити відносини територіальних громад з місцевими радами та з виконавчими органами місцевого самоврядування.

Тема № 22. Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови

План

1. Місце сільського, селищного, міського голови в системі місцевого самоврядування.
2. Порядок обрання сільського, селищного, міського голови.
3. Функції і повноваження сільського, селищного, міського голови. Акти сільського, селищного, міського голови.
4. Припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати правовий статус сільського, селищного, міського голови та визначити його місце в системі місцевого самоврядування.

Дослідити порядок проведення виборів сільського, селищного, міського голови відповідно до законодавства України.

Розкрити функції і повноваження сільського, селищного, міського голови. Дослідити його взаємовідносини з місцевими радами та виконавчими органами місцевого самоврядування. Розглянути акти, що приймаються сільським, селищним, міським головою.

Проаналізувати підстави та порядок припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

Тема № 23. Конституційно-правовий статус органів самоорганізації населення

План

1. Місце органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.
2. Порядок створення та легалізації органів самоорганізації населення.
3. Функції та повноваження органів самоорганізації населення.
4. Організація роботи органів самоорганізації населення.
5. Припинення діяльності органів самоорганізації населення.

Методичні рекомендації

Відповідаючи на перше питання, слід проаналізувати правову природу органів самоорганізації населення. Перерахувати види органів самоорганізації населення, що можуть створюватися в Україні. Розглянути їх місце в системі місцевого самоврядування.

Дослідити порядок створення та легалізації органів самоорганізації населення. Проаналізувати склад та структуру органів самоорганізації населення.

Розкрити функції і повноваження органів самоорганізації населення.

Розглянути організацію роботи органів самоорганізації населення.

Проаналізувати підстави та порядок припинення діяльності органів самоорганізації населення.

Тема 24. Політико – правові проблеми розбудови України як соціальної держави

План

1. Конституційні основи функціонування України як соціальної держави
2. Законодавча регламентація соціального характеру держави.
3. Ознаки України як соціальної держави, їх характеристика
4. Актуальні проблеми соціального захисту різних верств населення.
5. Шляхи підвищення ефективності соціальних гарантій в Україні.

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання необхідно проаналізувати норми Конституції України.

Дослідити нормативно-правові акти, які закріплюють соціальні засади організації державної влади в Україні.

В роботі слід охарактеризувати основні ознаки України як соціальної держави. При цьому врахувати проблемні питання реалізації їх в практичній діяльності відповідних органів. Запропонувати власне бачення шляхів подальшого розвитку України як соціальної держави. Проаналізувати досвід зарубіжних країн, країн ЄС.

Тема 25. Конституційно-правові основи розбудови правової держави в Україні

План

1. Конституційна регламентація України як правової держави
2. Законодавча регламентація правового характеру держави.

3. Ознаки України як правової держави, їх характеристика
4. Актуальні проблеми розвитку України як правової держави.
5. Шляхи побудови правової держави в Україні, основні напрями реформування.

Методичні рекомендації

Проаналізувати норми Конституції України, які визначають Україну як правову державу.

Розкрити роль нормативно-правового забезпечення становлення та розвитку України як правової держави.

Проаналізувати ознаки України як правової держави. Зокрема, акцентувати увагу на принципах верховенства права та верховенства закону, пріоритеті прав та свобод людини та громадянина.

Розкрити принципи функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які є основою функціонування правової держави.

Проаналізувати роль люстраційного закону як невід'ємної складової в боротьбі з корупцією та іншими негативними явищами сьогодення.

Запропонувати власні шляхи побудови України як правової держави.

3. Розподіл балів, які отримують студенти

Написання роботи	Захист роботи	Сума
до 50	до 50	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для курсової роботи
90 – 100	A	відмінно
80–89	B	добре
70–79	C	
60–69	D	задовільно
50–59	E	
1–49	FX	незадовільно

Критерії оцінювання

Не допущено до захисту	<ul style="list-style-type: none"> - в курсовій роботі немає обов'язкових складових частин: плану, вступу, висновків, списку використаних джерел; - не розкрито хоча б один з пунктів плану, передбачених методичними рекомендаціями; - зміст роботи не відповідає темі; - курсова робота носить компілятивний характер; - автор посилається на не чинне законодавство.
Допущено до захисту	0-15 балів <ul style="list-style-type: none"> - робота написана самостійно; - не визначено мету, завдання та предмет дослідження; - має місце певна невідповідність змісту роботи заявленій темі; - порушена логіка викладу матеріалу, питання плану розкриті не повністю; - є суттєві недоліки в оформленні курсової

	<p>роботи.</p> <p>16-25 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота написана самостійно; - не визначено мету, завдання та предмет дослідження; - досліджувана проблема в основному розкрита, але не відрізняється новизною, теоретичної глибиною і аргументованістю; - є несуттєві недоліки в оформленні курсової роботи.
	<p>26-35 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота написана самостійно; - одне питання плану розкрито в недостатньому обсязі; - в роботі не повністю використані необхідні для розкриття теми наукова література, нормативні документи; - є несуттєві недоліки в оформленні курсової роботи.
	<p>36-45 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - робота актуальна, написана самостійно; - основні положення роботи розкриті на достатньому теоретичному та методологічному рівні; - складена бібліографія за темою роботи; - є несуттєві недоліки в оформленні курсової роботи.
	<p>46-50 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - питання плану розкрито на достатньому теоретичному та методологічному рівні; - робота виконана самостійно, має творчий характер; - дано ґрунтовний аналіз ступеня теоретичного дослідження проблеми, різних підходів до її вирішення; - показано знання нормативної бази, враховані останні зміни в законодавстві та нормативних

	<p>документах з даної проблеми;</p> <ul style="list-style-type: none"> - проблема розкрита глибоко і всебічно, матеріал викладено логічно; - широко представлена бібліографія з теми роботи; - за своїм змістом і формою робота відповідає всім пред'явленим в методичних рекомендаціях вимогам.
--	---

4. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Всезагальна декларація прав людини. - 1948 року.
2. Пакт про громадянські та політичні права. - 1966 року.
3. Декларація про державний суверенітет України, прийнята 16.07.1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1990. - № 31. - С. 429.
4. Акт проголошення незалежності України. Постанова Верховної Ради УРСР від 24.08.1991 року // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 38.
5. Конституція України Прийнята на п'ятій сесії ВР України 28.06.1996 року. - К.: Вид. Інституту законодавства Верховної Ради України, 1996.
6. Конституція України. Офіційний текст. Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина. - К.: Парламентське видавництво, 1999.
7. Конституція Автономної Республіки Крим Прийнята на другій сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим 21.10.1998 року/ Місцеве самоврядування в Україні /За ред.: П.Д. Біленчук, В.В. Кравченко, М.В. Підмогильний - К.: "Атіка", 2000.-С. 116.
8. Закон УРСР "Про економічну самостійність Української РСР" від 3 серпня 1990 року // Відомості ВР УРСР.-1990.-№ 34.-С. 499.
9. Закон України "Про громадянство України" від 18.01.2001 року / Відомості ВР України. - 2001. - №13. - С.65.

10. Закон України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" від 04.02.1994 року (зі змінами) // Відомості ВР України. - 1994. - № 23. - С.61.

11. Закон України "Про біженців" від 21.06.2001 року (зі змінами) / Відомості ВР України. - 2001. - № 47. - С.250.

12. Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" від 23.12.1997 року // Відомості ВР України. - 1998. - № 20. - С.99.

13. Закон України "Про всеукраїнський та місцеві референдуми" від 03.07.1991 року (із змінами і доповненнями).

14. Закон України "Про державний кордон України" від 04.11.1991 року (із змінами) // Відомості ВР України. - 1992. - № 2. - С.5.

15. Закон України "Про основи національної безпеки України" від 19.06.2003 року.

16. Закон України "Про Раду національної безпеки і оборони України" від 05.03.1998 року // Відомості ВР України. - 1998. - № 35. - С.237.

17. Закон України "Про оборону України" від 06.12.1991 року (із змінами) // Відомості ВР України. - 1992. - № 9. - С.106.

18. Закон України "Про Збройні Сили України" від 06.12.1991 року (із змінами) // Відомості ВР України. - 1992. - № 9. - С.108.

19. Закон України "Про столицю України - місто-герой Київ" від 15.01.1999 року.

20. Закон України "Про місцеві державні адміністрації" від 09.04.1999 року (із змінами) // Відомості ВР України. - 1999. - № 20-21. - С.190.

21. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 року (із змінами) // Відомості ВР України. - 1997. - № 24. - С.170.

22. Закон України "Про органи самоорганізації населення" від 11.07.2001 // Відомості ВР України. - 2001. - № 48. - С.254.

23. Закон України "Про вибори народних депутатів України" від 18 листопада 2011 року

24. Закон України "Про Центральну виборчу комісію" // Відомості Верховної Ради України від 30 червня 2004 року

25. Закон України «Про політичні партії в Україні» Закон України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 23, ст.

26. Закон України «Про вибори депутатів Верховної ради Крим, місцевих рад та сільських, селищних голів» від 10 липня 2010 (зміни станом на 16.10 2012)

27. Постанова ЦВК «Про Порядок розгляду скарг виборчими комісіями з виборів народних депутатів України» від 31 липня 2012 року № 133

28. Рішення Конституційного Суду України від 4 квітня 2012 року №7 –рп /2012 «Про визнання положення частини 2 статті 22 Закону України «Про вибори народних депутатів України» неконституційними

29. Рішення Конституційного Суду України від 5 квітня 2012 року №8 –рп/ 2012 «Про визнання окремих положень Закону України «Про вибори народних депутатів України» неконституційними»

30. Регламент Верховної Ради України від 27.07.1994 року // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 35.

Базова

1. Конституційне законодавство України. Законодавчі акти. Коментар. Офіційне тлумачення /Укл. С.В. Лінецький, М.І. Мельник, А.М. Ришелюк. - К.: "Атіка", 2005.- 342 с.

2. Виборче право України: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Погорілка, М.І. Ставнічук. - К.: Парламентське видавництво, 2003. - 657с.

3. Конституційне право України: Навчальний посібник / В.В. Кравченко. - К.: "Атіка", 2012. – 723 с.

4. Конституційне право України /За ред. В.Ф. Погорілка. - К.: "Наукова думка", 2010. – 785 с.

5. Конституційне право України / За ред.В.Я. Тація, В.Ф. Погорілка, Ю.М. Годику - К., 2007. - 567с.

6. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.: Ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. – Харків: Право; К.: ІнЮре, 2003.- 243 с.

7. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика / Відп. ред. В. Ф. Погорілко. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 312 с.

8. Батанов О. В., Кампо В. М. Муніципальне право зарубіжних країн: Навч. посіб. у 2-х ч. / За заг. ред. П. Ф. Мартиненка. -Ч. 1.-К.:

Знання України. 2006. -148 с.

9. Бисага Ю. М., Гомонай В. В., Чечерський В. І. Конституційно-процесуальне право: Навч. посіб. - Ужгород: Наш рідний край. 2006.-256 с.

10. Референдуми в Україні. Навч. посіб. / За заг ред. В. Ф. Погорілка. В.Л. Федоренка. - К.: Інститут держави і права НАН України, 2000. - 247 с.

Допоміжна

1. Габричидзе Б. Н., Чернявский А. Г. Конституционное право России: Учеб. для вузов. - М.: Дашков и К, 2007. - 1124 с.

2. Георгіца А. З. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн. - Чернівці: Рута. 1994. - 138 с.

3. Євграфов П. Б. Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти: Наук.-практ посіб. - К.: Правова єдність, 2007. - 204 с.

4. Козлова Е. И., Кутафин О. Е. Конституционное право России: Учебник. - 4-е изд. перераб. и доп. - М.: Велби, Проспект. 2007. -608 с.

5. Кокошкин Ф. Ф. Лекции по общему государственному праву / Под ред. испред. В. Альмсинова.- М.: Зерцало, 2004. -312 с.

6. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. - 2-ге вид., змін, і доп. / Упорядник І. О. Кресіна; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2006. -310 с.

7. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 384 с.

8. Конституційне право України: Підручник / За ред. В.П. Колісника, Ю.Г. Барабаша. – Х.:Право, 2008. 416 с.

9. Конституційне право України: Академічний курс:Підруч.: У 2 т. / За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.:Юридична думка, 2008. – Т.2. – 800с.

10. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: юридична думка, 2008. – 252 с

11. В.Ф. Погорілко, В.Л.Федоренко. Конституція України: Текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду (Огляд і коментарі). – К.: Наукова думка,

Національний університет
водного господарства
та природокористування

2006. – 210 с.

12. Курс конституційного права України. Том 1. Загальна частина. Підручник / За ред.. М.О.баймуратова, О.В. Батанова. – Х.: Одісей, 2008. – 672 с.

Національний університет
водного господарства
та природокористування